

Дзітмарыцця і мастацтва

Год выдання 37-ы
№ 43 [2210]
31 мая 1968 г.
ПЯТНІЦА
Цана 6 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

1-а ЧРВЕНЯ — МІЖНАРОДНЫ ДЗЕНЬ АБАРОНЫ ДЗЯЦЕЙ

ДЗЕЦІ НАРАДЖАЮЦА ДЛЯ ШЧАСЦЯ

НА ГРАВЮРЫ трое: яна, ён і дзіця. Хлопчык прытуліў да дэлага бацькавага пляча, і свет дзеіца яму добрым і бестурботным. Але колькі павіна было адбыцца падзея, каб свет стаў бестурботным для нашых дзяцей. Якой дарогай пойдзе дзіця, які след пакіне пасля сябе на зямлі? За гэта адказваюць бацька і маці. За гэта адказваем мы ўсе. Дзеці — наша будучыня, наша надзея. Для іх мы будзем гарады, пуснаем у набысны блакіт быстраходных лайнеры, пішам кнігі. У нашай краіне 3,5 тысячы палацаў і дамоў п'янераў. 130 дзіцячых тэатраў, выдаецца 60 п'янерскіх газет і часопісаў на 19 мовах, працуе 5 тысяч дзіцячых бібліятэк.

1 чэрвеня — Міжнародны дзень абароны дзяцей. Здавалася б, ад каго іх трэба абараняць, каму яны могуць прынесці зло? А трэба. Ахвярамі амерыканскай агрэсіі ва В'етнаме сталі бездапаможныя, ні ў чым не вьінаватыя дзеці. І ўвесь свет пратэстуе супраць дэстабэлізацыі.

Дзятэй трэба абараняць не толькі ад бомб, але і ад хлусні, зьнявагі, жорстасці. Дзеці Афрыкі і Лацінскай Амерыкі яшчэ сьвіня паміраюць ад голаду і хвароб. А ў Галіі дзятэй прадаюць. За 33 долары можна купіць маленькага раба.

Дзеці ўсюту свету нараджаюцца для шчасьця, для шчасьця. Дзеці аднолькавыя ва ўсіх краінах — яны разумеюць адзін аднаго, на якой бы мове ні гаварылі. Нездарма ж на ўсім зямным шары дзеці гуляюць у адны і тыя ж гульні — «квачы», «класкі», «хованкі».

У Міжнародны дзень абароны дзяцей сумленныя людзі ўсёй зямлі яшчэ раз гавораць сваё важнае слова аб тым, што дзецям назаўжды патрэбны трывалы мір, сацыяльная справядлівасць. І за іх трэба змагацца.

НАША РЭСПУБЛІКА набліжаецца да свайго нацыянальнага свята—50-годдзя Беларускай Саветскай дзяржавы і Камуністычнай партыі Беларусі. Напярэдні гэтага сьвятага юбілею хочацца акінуць позіркам той вялікі і складаны шлях, які прайшла за пэўнае беларуская саветская літаратура.

Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя азначала такі карэны паварот у гісторыю грамадства, якога яшчэ ніколі не перажывала чалавечы пад яе ўдарамі знішчаліся ўстойлівыя эксплуатацыйна-феадыяльныя шляхі сацыяльнага ўзыходу і нацыянальнага прыгнечаньня народаў. Перамога Кастрычніка ўпершыню стварыла рэальную магчымасьць для шырокага і ўсеабавага рэалізацыі і сапраўднага росквіту эканамікі і культуры прыгнечаных царызмам нацый і народнасьцей Расіі.

1917 год—вялікі рубжэ сусветнай гісторыі і разам з тым пачатак новай эпохі ў разьвіцці сусветнага мастацтва. Стваріліся новыя, многазначна-нацыянальна-сацыялістычныя адзінны на сваю творчую мэту і сацыяльна-накіраваныя, разнастайныя па сваіх нацыянальных традыцыях і формах, трыумф Кастрычніка ў тэліне мастацкай творчасьці.

Ні адна грамадска-палітычная пэрыяда не адзірае такой выдатнай ролі ў гістарычным лёсе Беларускай літаратуры, якую адірае Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя. Яна абудзіла духоўную энэргію самых шырокіх працоўных мас Беларусі, выклікала да мастацкай дзейнасьці шматлікіх народных талентаў. Толькі цяпер пэ-сапраўдному раскрыліся творчыя сілы Беларускага народа, якія дагэтуль скоўваліся эксплуатацыйна-феадыяльнымі дамамі. Толькі цяпер беларуская літаратура атрымала неабмежаваны магчымасьць для свайго нацыянальнага і мастацкага самавызначэньня. Кастрычнік даў ёй крылы для магутнага творчага ўзлёту, адкрыў перад ёй новы шлях—шлях сацыялістычнага рэалізму.

Верныя прынцыпам і імперыялізму, «крытыкі» з лагера Беларускай нацыяналістычнай эміграцыі, бессаронна падтасоўваючы факты, спрабуюць «адкаваць» быццам бы вызваленыя ідэі Кастрычніка і прынцыпы сацыялістычнага рэалізму не мелі глыбы ў нацыянальнай культуры нашых народаў і былі названыя Беларускай літаратурай «белашавіцкімі дыктатамі». Якая грубая фальсіфікацыя гісторыі!

Неаднаразова ЦК КПБ і Савет Міністраў БССР прымалі пастановы, накіраваныя на развіццё і ўдасканаленне архіўнай справы, і ўрэшце была зацверджана навукова-абгрунтаваная, правараная на практыцы, сетка цэнтральных і абласных архіваў. Зараз у БССР шмат архіваў у абласцях, шмат цэнтральных і 16 філіялаў.

У 1960 годзе быў створаны Цэнтральны архіў літаратуры і мастацтва БССР — першы ў краіне рэспубліканскі архіў такога профілю. За ўсім годам свайго існавання мы сабралі 150 фондаў, у тым ліку 107 асабных фондаў міншых творчых саюзаў, устаноў і т. д.

Спрад апошніх гадоў створаныя фонды народных мастакоў БССР С. Друкеў, В. Галіны-Александровскай, В. Валчанскай, Р. Мядзж, заслужанага зьяна мастацтваў БССР-М. Стэльмаха, заслужаных артыстаў БССР А. Астроўскай, В. Пявекіна. Гэтыя дакументы раскрываюць багацце і змястоўнае творчае жыццё выдатных дзятэй мастацтва.

Паступілі ў архіў дакументальныя матэрыялы Беларускага пісьменнікаў Максіма Лужаніна, Віталія Волскага, Андрэя Алек-

Лінагравюра П. ЗАХАРАВА.

НАРОДЖАНАЯ КАСТРЫЧЫНКАМ

Васіль ІВАШЫН

Сацыялістычны рэалізм быў гістарычна падрыхтаваны ўсім пэрадымі развіцця Беларускай літаратуры і перш за ўсё творчасцю рэвалюцыйна-дэмакратычных пісьменнікаў, у якой выразаўся вывучаны сацыялістычны тэндэнцыі. Існае прамая, непасрэдная сувязь паміж думкамі літаратурнымі перыядамі: перадкастрычніцкімі і паслякастрычніцкімі.

Кастрычніцкая рэвалюцыя не толькі не парушыла гістарычна пераемнасці ў развіцці нацыянальнага мастацтва, наадварот, яна паглыбіла яго, адрадыніла на новай аснове нацыянальныя традыцыі народа, паставіўшы яму на службу ўсе багатыя чалавечыя культуры.

Вызваленчыя ідэі Кастрычніка мелі рашучае значэнне не толькі для ідэінага і творчага развіцця маладога пакалення Беларускага пісьменніцтва, народжанага рэвалюцыяй. Яны аказалі глыбокае ўздзеянне на свядомасць старэйшых мастакоў нашай літаратуры, прадставіўшы крытычна-рэалістычны, літаратурна дэвінскі ахвічальны агляд у дэкастрычніцкі час.

Янка Купала і Якуб Колас успрынялі Кастрычніцкую рэвалюцыю як ажыццяўленне справядлівага імкнення і свядзення народа, хоць і не адрозніваючы зразумелы сацыялістычны сутнасць. Кастрычнік адрадыніў глыбока народныя традыцыі іх паэзіі, амадаваў іх творчасць, магутны і падымае гераічна сучаснасці. Здзейснілася іх заветная мары: дзяткоў рэвалюцыі Беларускага народа атрымаў свабоду і пэ-сапраўдному паэзію сваю песню.

«Вос і гэтага моманту, — пісаў Купала, — і пачынаецца новы шлях у малым жыцці і творчасці».

На-рэшце нашым пачынаюцца архіўныя матэрыялы пра жыццё і дзейнасць нашых класікаў. Так, былі мабыта пашырылі Якуба Коласа Сяргею Гардзешкам, які даў шмат дадатковых звестак аб творчасці паэта на працягу амаль 30 гадоў. Паўднёвешча архіў і кнігамі па пытаннях творчых жыццяў і тэатра, многія з якіх здаваліся ў першы раз. Сявешкай уладзі і ў пераважнай галіне і зараз з'яўляюцца бібліяграфічнай аздавацца.

За апошнія гады архіў літаратуры і мастацтва стаў устаномай, якой вельмі хвалята карыстаюцца нашы вучоныя і дзяткі мастацтва. Матэрыялы архіва скарыстоўваліся для такіх работ і з'яўляюцца як «Мікалай Мікалаевіч Чукін» і Беларускае пісьма. «Замыслаў» і паэзіі Янкі Купала і Якуба Коласа з рускай літаратуры. «Гісторыя музычнага жыцця Гомеля і Гомельскай вобласці», «Тэма Вялікай Айчыннай вайны ў

ЮБІЛЕЙНЫЯ ЧЫТАННІ

У масавых бібліятэках Мінска праводзіцца юбілейныя літаратурныя чытанні, прысвечаныя 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі.

Дзітмарыцця «Партызан» у новым памішанні размесцілася бібліятэка № 15. Тут адбылося невялікае вядомае на тэму «З'ява» за газетным радом. Правядзены сустрэчы з налектывамі радыё «Звазда», «Советская Беларусь», «Камуніст Беларусі». Таме «Горні» на старонках Беларускага перыядычнага друку была прысвечана сустрэча з супрацоўнікамі радыё «Полымя» і «Неман».

У мінскай гарадской бібліятэцы імя Янкі Купала праводзіцца чытанні на тэму: «Песняры роднага краю». Цыкл гэты пачаўся з вечара «3 думай пра Беларусь» — аб творчасці народнага паэта, чыя імя носіць бібліятэка. Другі літаратурны веча быў прысвечаны друме братні літаратуры. Ішла размова пра Горнага і Купала, пра Мянкоўскага і Беларускаю літаратуру.

Гарадская нотна-музычная і масавая бібліятэка № 10 юбілейныя чытанні праводзіць сумесна. Таме гэтых чытанню «Калі сiorучы музы» — аб творчай друме Беларускай паэзіі і кампазітару.

ПОСТУП ФЕСТИВАЛЮ

Букетами вясновых кветак і хлебам-саломі сустрэаюць жыхары гарадоў і сёл Брэстчыны ўдзельнікі фестывалю Беларускага професіянальнага мастацтва, прысвечанага 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі. З кожным днём усё большую колькасць прыхільнікаў забавляюць Акадэмічнай харавай капэла БССР. Дзяржаўны ансамбль танца, сімфанічны аркестр і іншыя творчыя калектывы, якія ўжо выступілі са сваёй праграмай у Брэсце, Пінску, Наміньні, Кобрыне, Бяроза і іншых гарадах вобласці.

Дзяржаўны сімфанічны аркестр пабыў у перадавым калгасе «Саветская Беларусь» Наміньнінскага раёна. Канцэрт адбыўся ў новым калгасным Палацы культуры. Гэта пудоўны будынак з бібліятэкай і чытальняй залай, а класнымі пакоямі першай на Брэстчыне сельскай музычнай школы.

Артысты гутараць са старэйшай калгас, дэпутатам Вярхоўнага Савета рэспублікі Ул. Вядулем, дырэктарам музычнай школы, заслужаным дзеячом культуры БССР М. Салапавым. Яны расказваюць гэтым, што першы клас музычнай школы паспяхова скончылі 72 вучні па дзсятні спецыяльнасцяў. 20 з іх адразу перайшлі ў трэці клас.

Старшыня калгаса на пытанне аб напрамку спецыялізацыі гаспадарні адказвае:

— Напрамак быў мяса-малочны, а цяпер ужо і музычны.

Вядліка глядзельная зала палаца перапоўнена. Тут і калгаснікі, тут і выхаванцы музычнай школы. Яны цёпла прынялі бліскуча выкананы аркестрам фінал чацвёртай сімфаніі Чайкоўскага і «Беларускі танец» Я. Глебава. Саліст філармоніі, лаўрэат Міжнароднага конкурсу Р. Нодаль віртуозна выканаў першую частку канцэрта для скрыпкі Мендэльсона.

Горача апладзіравалі прысутныя артысты Беларускай філармоніі Я. Цвяткаў, якія з натхненнем распявалі «Вечарам ясным» Ул. Алоўнікава, «Задраўнуку» І. Дунаеўскага і арнію Марфачкі з оперы «Алеся» Я. Цюцюка.

Пасля канцэрта Міхаіл Рыгоравіч Салапав сказаў:

— Мне заўсёды дастаўляе вядлікую асаду сімфанічнай музыкі, тым больш у выкананні такога высокага професіянальнага калектыву, якім з'яўляецца Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР. Сёння ж я адаслабля ўзрушаны, бо гэтую цудоўную музыку ўпершыню слухалі мае маленькія выхаванцы.

Пры перапоўненых залах праходзіць зараз у вобласці выступленні Дзяржаўнага ансамбля таца БССР пад кіраўніцтвам А. Апанасенкі. Захапленне ў глядацкай выкладзе танцы «Беларуская кадрыля», «Крыжачок», «Снягурчыка», «Тачанка» і іншыя.

Фестываль працягвае сваё шэсце па гарадах і сёлах вобласці. Урачыстае закрыццё фестывалю адбудзецца ў Брэсце ў надзею, 2-га чэрвеня.

Этафеты фестывалю прымае Магілёўшчына.

І. ДАШЧЫНСКІ.

СЕМІНАР У БРЭСЦЕ

У Брэсце скончыўся праца рэспубліканскі семінар дырэктараў дамоў народнай творчасці, у якім таксама прынялі ўдзел і прадставілі культурна-асветныя установы Кіева і Валынскай вобласці. Удзельнікі семінара пазнаемліліся з работай устаноў культуры вобласці, падалі ініцыятывы выратавання і самалежнай камп'ютарнай.

З дапамогаю аб вольныя работы на павышэнні кваліфікацыі работнікаў культуры Брэстчыны выступіў начальнік абласнога праулення культуры М. Шаўчук.

І. ДАШАВА.

КАБ ПАМЯТАЛІ ЗЕМЛЯКІ

Па рашэнні Гусьскага РК КПБ зведзена ваянная Нікара Нарадзіна. У яе заносіцца імяны знатных людзей раёна, якія прымавалі антыўны ўдзел у вызваленні, грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнах, устанавілі Саветскую ўладу ў раёне, стваралі першыя партыі.

Вос першыя запісы: Пільп Мацвеевіч Каратвіч, нарадзіўся ў Гусіну, прымаў антыўны ўдзел у вызваленчых паходах 1917 г., ствараў першыя органы Саветскай ўлады на Бабурышчыне. Сымон Лазаравіч Вялюга — першы старшыня рэвалюцыйнага камітэта на Гусіне. Сцяпан Філаравіч Шутаў — двойчы Герой Саветскага Саюза, нарадзіўся ў вёсцы Дварцава.

Усё гэтая работа, вядома, толькі пачатак таго, што яшчэ трэба зрабіць. Самы малады архіў рэспубліканскі павінен расці і далей. Многа яшчэ матэрыялаў трэба ашукаць і прыняць у архіў. Мы намереныя вялікі план пошукаў матэрыялаў пра дзяткую літаратуры і мастацтва, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны. Шмат цікавых неспадзяванак толькі архіваваць многія гарады краіны, іх трэба будзе аталева абследаваць. Патрэбныя матэрыялы часам знаходзім мы ў Маскве, Ленінградзе, Саратаве, Растове, Вільнюсе, Кіеве.

Вядома, што ў гэтых пошуках нам вельмі патрэбна дамога ўсіх, хто шчыра зацікаўлены ў захаванні дакументальных скарбаў, хто пэ-сапраўдному любіць і ведае родную, родную літаратуру і мастацтва.

ДЗЕНЬ ДОБРЫ, ГАСТРОЛЬНАЕ ЛЕТА

І. ПАЛВОДА, начальнік Праулення па справах мастацтваў Міністэрства культуры БССР.

Гастроля гэтага лета яшчэ больш умяцоўць сувязі паміж глядачамі і творчымі работнікамі братніх рэспублік. Мы думам, што пісьменнікам і мастацтвазнаўцам з вядомымі майстрамі кулаўскай сцэны, з танімі п'есамі, А. Мільона, «Вялікі багам» А. Дзялэндзіка. Мінчане з зааважэннем прымуць у сваё артыстаў Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра Меландузіна ССР імя А. Чхавца. Аб'ект тэатральнага калектываў правядуць сёлета Віцебск і Палтава. Дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа пакажа папачунам «Несцерку» В. Волскага, «Вайну пад страхамі» А. Адамовіча, «Лавоніху» П. Давілава, а Палтаўскі ўкраінскі музычна-драматычны тэатр імя Гогаля пазнаемліцца з лепшымі сваімі работамі. Пасля Віцебска тэатр працягне гастролі ў Мінску. У Кірыўскім Раёце пакажа лепшыя свае спектаклі Гомельскі абласны драматычны тэатр.

Глядачы многіх гарадоў Украіны добра ведаюць наш Брэсцкі абласны драматычны тэатр. Сёлета брастаўчане пабываюць у Луцы, дзе пойдзе «Сэрца на далоні» І. Шалякіна, «Дзеці сонца» М. Горькага, «Брэсцкая крэпасць» К. Губаравіча, «Грызнае каханне» А. Дзялэндзіка. Магілёўскі абласны драматычны тэатр у чэрвені выйдзе ў Калугу. Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горькага пачынае свае гастролі ў Гродна.

У жніўні возьме курс на Растоў Дзяржаўны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларускай ССР. Майстры Беларускай оперы і балетнай сцэны выступілі ўжо на поўдні. Цяпер яны зноў атрымаюць шоды запрашэнне. Раставчанам і жыхарам іншых гарадоў будучыя паказы оперы «Алеся» Я. Цюцюка, «Брэсцкая крэпасць» К. Малчанова, балет «Апеліскава Балада» Я. Глебава.

Мы пазнаемліцца гэтым летам з майстраў артыстаў Ленінградскага тэатра драмы і камедыі, Валынскага ўкраінскага музычна-драматычнага тэатра імя Т. Шаўчыка, Калужскага абласнога драматычнага тэатра імя А. Пушчынскага, Кемераўскага абласнога тэатра музычнай камедыі.

Вялікі і адназначны задачы ставіць гастрольнае лета перад кожным членам тэатральнага калектыва. Завязваюць новае годнае, заслужыць яго прыхільнасць, уздзіць славуты трупы, пакінуць аб ёй добры ўспамін—гэтым клопатам павіны жыць усё ад першага выканання да рабочага сцэны.

Нашы тэатры накіпні багаты вопыт гастролі, і гэты вопыт яшчэ раз пацвердзіць, што там, дзе да сустрэчы з новым глядачом рыхтуюцца загадзя, дзе знаёмства з ім п'ярдзіцца вялікай тлумачальнай работай, дзе жыццёвыя кантакты з аўдыторыяй наладжваюцца з першага ж выступлення,—там радасць сустрэчы заўсёды бывае ўзвешанай — і па той, і па гэты бок сцэны.

На гастрольнае жыццё большае значэнне набываюць такія формы сувязі тэатра з глядачом, як выступленні ў цэхах, у калгасных клубав, у навуцальных установах, амерыканскіх спектакляў, лекцыі і гутаркі, канцэрты па радыё і тэлебачанні, лекцыі і гутаркі, канцэрты па радыё і тэлебачанні. Трэба спадзявацца, што нашы калектывы ўсеабава выкарыстоўваюць гэтыя магчымасці для шырокай прапаганды свайх ідэяў-мастацкіх здабыткаў, поспехаў культуры і мастацтва роднай рэспублікі за да Саветскай ўлады.

На гастрольнае і калектывы не спыняюцца творчая работа. «На калгасках», у нетрах старога сезона нараджаюцца новыя. Многія тэатры ўжо сёння вызначылі сваё бліжэйшы перспектывы, рыхтуюцца распачаць работу над новымі п'есамі. Беларусь заўсёды спавілае гасціннасцю сваіх тэатральных і канцэртных падарожнікаў. Мы гатовы зрабіць усё, каб нашы гасці ўсюды адчувалі сябе як дома, каб яны хутчэй знайшлі сапраўды творчыя кантакты з глядачом, каб лягчы былі перадаючымі чыжыкамі, звязанымі з працай на незвычайных пляцоўках. Справа гонару работнікаў культуры рэспублікі спрыць рашыню гэтай задачы.

САВЕЦКАЯ АРХІВНАЯ СПРАВЕ — 50 ГАДОУ

Захаваная скарбы

К. ЖОРБА, дырэктар Цэнтральнага дзяржаўнага архіва літаратуры і мастацтва БССР

1 чэрвеня спавінаеша 50 гадоў з таго дня, як Уладзімір Ільіч Ленін падпісаў дэкрэт Саюзнаркам «Аб рэарганізацыі і цэнтралізацыі архіўнай справы». Гэтым дэкрэтам быў створаны адзін дзяржаўны архіўны фонд і зкладзены прынцыповыя асновы архіўнага будаўніцтва ў СССР.

Праводзіцца ў жыццё ленынскі дэкрэт. Празілым выканана камітэта Заходняй вобласці 7 ліпеня 1918 года прыняў спецыяльна паставою аб стварэнні архіва ў вобласці (у складзе яе той час уваходзіла неакупаваная частка Беларусі і Смаленская губерня). А 4 жніўня 1922 года Празілым ЦК БССР прыняў паставою «Аб з'яўленні, аголіна з якой ужо была створана спецыяльная ўстанова — Цэнтральны архіў БССР на чале з членам ЦК БССР Д. Ф. Жылуновічам (Пішчам Гарцінам). Пасля стварэння Цэнтральнага БССР усе дакументальныя матэрыялы сталі агульнадзяржаўнай сацыялістычнай маёмасцю. За кароткі час была створана шырокая сетка архіўных устаноў, такіх, як Цэнтральны дзяржаўны архіў Кастрычніцкай рэвалюцыі, Магілёўскі гістарычны архіў, рэарганізаваны раённыя архівы. У 1940 годзе быў

адкрыты Цэнтральны дзяржаўны архіў кінафоталадакменту і філіял Дзяржаўнага гістарычнага архіва ў Гродна.

Беларускія архівісты правялі значную работу, каб сабраць архіўныя фонды па гісторыі эканамічнага, грамадска-палітычнага і культурнага жыцця Беларускага народа, пра паліт першай імперыялістычнай вайны, аб барацьбе савецкага народа супраць замежнай інтэрвенцыі.

За гады даваенных пяцігодках Беларускае архівыстыва ўпарадкавала дакументальныя багацці, паставілі іх на службу народнай та-сладарыі і культуры рэспублікі. Вышлі ў друку каштоўныя дакументальныя зборнікі «Кастрычніцкая рэвалюцыя» і «1905 год у Беларусі», «Беларускі архіў» (том першы і другі) і інш.

У гады Вялікай Айчыннай вайны фашысты вывезлі шмат дакументальных матэрыялаў, з многіх іх знішчылі. Пасля вызвалення рэспублікі Беларускае архівістам дэвалюа ямавала напарываць, расшыфавалі і захавалі архіўныя фонды. Былі адноўлены ўсе архівы, створаныя да вайны.

Неаднаразова ЦК КПБ і Савет Міністраў БССР прымалі пастановы, накіраваныя на развіццё і ўдасканаленне архіўнай справы, і ўрэшце была зацверджана навукова-абгрунтаваная, правараная на практыцы, сетка цэнтральных і абласных архіваў. Зараз у БССР шмат архіваў у абласцях, шмат цэнтральных і 16 філіялаў.

У 1960 годзе быў створаны Цэнтральны архіў літаратуры і мастацтва БССР — першы ў краіне рэспубліканскі архіў такога профілю. За ўсім годам свайго існавання мы сабралі 150 фондаў, у тым ліку 107 асабных фондаў міншых творчых саюзаў, устаноў і т. д.

Спрад апошніх гадоў створаныя фонды народных мастакоў БССР С. Друкеў, В. Галіны-Александровскай, В. Валчанскай, Р. Мядзж, заслужанага зьяна мастацтваў БССР-М. Стэльмаха, заслужаных артыстаў БССР А. Астроўскай, В. Пявекіна. Гэтыя дакументы раскрываюць багацце і змястоўнае творчае жыццё выдатных дзятэй мастацтва.

Паступілі ў архіў дакументальныя матэрыялы Беларускага пісьменнікаў Максіма Лужаніна, Віталія Волскага, Андрэя Алек-

НАСТУПАЕ пара летніх гастрольяў. Будучы радзімыя сусветныя глядачы з новымі кадрамі, артыстамі, спектаклямі. Будучы мабільны, не дасягнуўшы, ці можна кожнаму тэатру гарантаваць у час гастрольяў аўдыенцыю? Не. На тэатры... Але спектакль, пра які я хачу расказаць, іграўся «дома». Ён ішоў зусім пазнаваць, пасля прэмерыі прапашу некалькі разоў, калі я глядзеў яго, рэжысёр і артысты яшчэ хваляваліся за тое, ці вытрымаюць выканаўцы паставачныя планы і эмацыянальны напав. Яшчэ не ўсе блейдэры паглядзелі гэты спектакль. Тым не менш гэта тэатра ў Магілёве была запублікавана толькі на адну трыцю...

Чаму? Чаму на «Ягора Бульчова і іншых» у горадзе з добрымі тэатральнымі традыцыямі раптам глядач «не пайшоў»? А той, хто прыйшоў, чаму пайшоў, перагаворна сцэна з суседамі. І ажыўленца толькі тады, калі на сцэне адбываецца нешта дужа ж ня звычайнае («царк» у доме Бульчова, напрыклад)?

Нек ужо ўвайшло ў звычку парэчыць на гэта такім, прыкладна, чынам: «Падумаш, глядач! Тэатр сам выходзіць і прыцягвае глядача. На Таганку ў «Современник» да Таўстоганава, да Акмава не траба навізаваць білеты. А калі тэатр ішоў, няма чаго на глядача крыўдзіцца...»

Востра, катаржычна. Але не будзем з такім адказаў спяшацца.

СПАЧАТКУ звернемся да «Ягора Бульчова і іншых». Звернемся да славацкай п'есы М. Горкага, паставленай у Магілёве гадоўмінамі рэжысёрам тэатра В. Валадарскім.

Ужо ў першых сценах спектакля ўзнікае і ўсё больш напружана гучыць галоўная яго нота: то рэальнае, то разублажанае, то саркастычнае, іразавае пытанне. Пытанне да жыцця, да людзей, да бога. Напошчанае, пакуль унікае з побыцця, пакуль, шукае, змяшчае. Калі ён усё роўна павінен памерці? Які яму граб жыць, каб не было жаліва памерці, каб пра жыццё не здаваўся бессэнсоўным? З гэтым пытаннем памірае Бульчоў, з гэтым пытаннем ухадзіць у жыццё яго любімая дачка Шура.

У тым жыцці, у якім жыў бы герой п'есы, не ўсе задалі сабе такое пытанне. Для многіх герояў спектакля сэнс жыцця гучыць проста: «Калі я не за сябе, дык хто ж за мяне?» Гэтай старой маральна-філасофскай формулай кіруюцца муж і жонка Звановы, поп Паўлін, Дасцігаевы, Ігумяна Малаяня. Па сутнасці, ё кіруюцца і тыя, хто па ўзроўню свайго інтэлекту не можа турбаваць усявышняя трыюмфальна-пытаннімі, а жонка Бульчова Ксенія, напрыклад. Для гэтых людзей усё, а калі не усё, дык галоўнае — аразумела.

Але ўспомнім першую палову формулы, — «Калі я толькі за сябе, дык хто ж за мяне?» Ягому Бульчоўу здаецца, што ўсе бедны прыйшлі з яго пачобася: «Я і захараў, дык і пачобася: я добрае...» Што — надобрае? Хіба яго турбуюць прыкметы зніжэння ўлады, улады яго грошай? Не, грошай не шкада яго, Малаяня з жахам заўважае ў ім гэтую, як ён здаецца, небяспечную рысу — аблыкавацца да грошай. Гэта раней пра грошы і прыбыткі ён гаварыў і мог гаварыць з любімым са сваіх апанентаў. Цяпер яго турбуе іншае. Хто адказа на крык яго смартога параненага сэрца: «...яго богу не сорамна? За што смерць?»

Хто яго адказа? Поп? Але поп, наскрозь «эзімному» чалавеку Ягому гаворыць пра бессяротнасць душы. І яшчэ пра тое, што зямля, гэта значыць цела, ёсць прах. «Прах — а рыза шаўковая на табі. Прах, а крыж пазалочаны Прах — а скваніцца...» Разбагаціў ад Хрыста-жабрака!», — крычыць Бульчоў.

Дык хто ж яму адказа? Шурыцы ён гаворыць: «Спаўдзі, быццам наткнуўся на вострае. Але ж кожнаму... цікава: што значыць — смерць? Або, напрыклад, жыццё? Разумееш?»

Ягор Бульчоў у выкананні артыста М. Радзінава шукае адказу на гэта пытанне ў сабе самім. Гэты Ягор — чалавек глыбокай унутранай думкі, багата жыццёвага вопыту, вельмі шчыльнага, а ў лепшым вы-

падку — паблжліва-ласкава настроены ў адносінах да навакольных. Ён гаворыць з імі, ён прыгаджа ў іх, ён іх дражніць, ад смутку, загалом ведоць, што адказа не атрымае. Нават ад хрысціян свайго Якава, які мае дачыненне да хваляванняў рэвалюцыі, ён не спадзяецца атрымаць глумачэння. Нават ад Глафіры, моцнай толькі адным любоўю, аднаасцо. І ад Шуры таскама: яна сама шукна. Ад іх ён чакае ласкі, дабраці, разумення. Гэтым яны адорвалі яго заўсёды і могуць аблегчыць яго апошнія дні. Але не могуць даць адказ на пытанне, што яго турбуе. Смерць рэальна ўсё яго жыццё, і сэнсу ў сваім жыцці ён не знаходзіць.

Трохі па-іншаму малое Бульчоваму.

Штат

«ЯГОР БУЛЬЧОЎ...» І ЯГО ГЛЕДАЧЫ

СПЕКТАКЛЬ МАГІЛЕўСКАГА АБЛАСНОГА ДРАМАТЫЧНАГА ТЭАТРА

льчова артыст Ю. Труханаў. Яго Бульчоўу пазбаўлены радзімаўскай трыюмфальна-пытаннімі і ўнутраных, сам-насам, пошукаў. Бульчоўу — Труханаўу больш наўны, маладзёжны, ядурмыслы. Ён напружана слухае Паўліна, Малаяню, ён з надзеяй прымае Трубаца, Забуноўу, Працаца, ён мітусіцца ў адца, як падобна птушка, вылікаючы шкадаванне і спагаду. Але яго нешта ўсё-такі маштабнасьці, буйнасці натурны, што перадава і ўвесь размах бульчовай трагедыі.

Бульчоўу зьяртае сваё пытанне да жыцця, прадчуваючы смерць. Ужо нічога, ніяк не гэта напавіць — змоладу многа біта, рабавана, дзе тут думу ратаваць, калі смерць у таямніцы Шурына ж дачка Ягора, зьяртае сваё пытанне да жыцця і да таго, што на пачатку яго.

Шуру Бульчоўу вы прывіклі бацьчы часцей за ўсё ўважліва, спастаўна і бацькам, але ўнутрана праўдлівай натурой. Яна наўмысна скандальнае людзей, якіх не любіць і не паважае. Такою, у асноўным, малое яе і малая здольная артыстка Л. Магілёва. Гэта прысмак, перакананая работа смяць пра добры густ артысты, пра не абаяльнасць. Але воль з'яўляецца на сцэне другая Шура — актрыса Інга Хайлюшкая. І з першых сцэн, з першых гукіў багатага адцення галоўнае ўнікае і нарастае гучанне галоўнай ноты спектакля — пошуку, настойлівага, упертага, трыюмфальна пошуку сэнсу жыцця. Шура Хайлюшкая не проста дражніць гучыць, пошых і мітусіцца, яна, не проста ўсё з вострых вуслоў, прыгожая і разумная дзюўніца. Яна — вельмі юная, плачунная, упарта абараняе, безабароннась сваёй душы, і ні на хвілінку не пакадае актыўнага, па-даўнячым настойлівага дазнавання: дзеці чаго ёй, купецкай дачцы, жыць на свеце? Яна, як няпятая струна, чужы аднакоўца на ўсё вакол, — на высюкае, і на пошлае, і на добрае, і на злое.

Яны ўдаць — Бульчоў і Шура — нясуць галоўную задачу спектакля: паставіць і памеры сіл падвесці да аднаго адно з кардынальных пытанняў — чаму чалавек, нарадзіўшыся, усю ідзе ў сабе няўмольную смерць? Хіба не ў яго ўладзе і сілах знайсці сваё месца сярод людзей, зрабіць жыццё высокім і асэнсаваным? Знайсці сваё месца не толькі для сябе, але і для людзей, хваляючы душой не толькі за сябе, але і за людзей, за дабро, за сумленнасць, за справядлівасць і шпандасць.

Ягор пачаў усведмляць гэта вельмі позна. Але тым больш відавочная праўда Ляпцева, Цяцця, Шуры, праўда набліжэння рэвалюцыі. Яе надыход незразумела Бульчоўу, але зразумела тым, хто рабіў рэвалюцыю...

Спектакль паставлены ў Іграцка традыцыйна, без асаблівых фармальных «навацый». Выканаўцы ў большасці сваёй перакананачы і лагічны. Спакояна, цёпла, хіба толькі крык скваняў ў сваёй іры Т. Мархель (Глафіра). Вельмі

натуральны і сімпатычны. Пачынае ў выкананні А. Куркара. Нечым даўна прывабная, хоць і трохі шаркіраваная, абячанае ў знешнім малюнку Варвара (арт. В. Судніцава). Пераконнае, хоць часам і «перашае», перабольшае па-акцёрску Ксенія (арт. К. Захаравіч). Каларытны абедзве ігумніцы (арт. Э. Міхайлава і Э. Маладзёва). Вельмі забавны і характэрны Трубаца, у выкананні А. Яфірэвіча. Цяжка пералічыць усіх, для гэтага давайце аб перапісць амаль усю афішу: у спектаклі ўдзельнічае амаль не ўвесь склад тэатра.

Пра добры, стары рэалізм я ўпамыла зусім не да гэтага, каб лініі раз пакаўтацца з мадэрнамі, унутрана пустымі штатмамі, якія навадзілі ў апошнія гады не толькі працягваюць сілану. А да гэтага, браў, каб больш зразумелай стала прычына няўдачы некалькіх тэатраў і прыёмаў станцыі. Напрыклад, з'яўленне Забуноўвай супрацьдэкацыя многімі забавамі — ад арабаванні да піратажнікі, — але сымбальна зусім выпадзе з агульнага жыцця вясну спектакля: гэта калі б «Варыны Марозаны» выканаў мэтадам «Графікальскай» графікі. Можна, яно і смешна, але не па часе і не да месца.

Яшчэ — відомы налет дагматыў, калі сваёй Ягора, асабліва Варвара з Ксеніяй, настойна падглядваюць, падчуваючы прыкладваючы палец да губ, ступаючы на падыхах і г. д. і г. д.

І яшчэ — фінал. Чамусьці зроблены ён плакатам. Не протым і лаганічным, а хутэй — прыдзіўным, паспешлівым, няспадзятым, у якім нечакана і крыўдна наўрашана логіка характэрнаў Шуры і Бульчова і характэрнаў іх уземаадносінаў.

ЦЯПЕР ужо вернемся да таго, запублікаваў у гэты вечар на адну трыцю. Яна думала ў час самых палімічных, пакуліных рэзюмэў Бульчова, у час яго кіроўкі з апанентамі, але з гатоўнасцю адгукнацца смехам на сваёй логіцы трыю знахары Забуноўвай — Напавінай, калі та я прымушала пампаўчага Бульчова рабіць акрабачыцкія эпіоды. Але ж такіх «вяселасцей» у спектаклі зусім мала. Ші лёгка тама, што прышоў у тэатр, каб паабавіцца?

Дык хто ж усё-такі вінаваты? Гледчы? Не! Не папракнем на таго, хто не ўме чытаць, за тое, што не ходзіць у бібліятэку. Кожнаму аразумела, што спачатку яго граба проста навучыць пісьменнасці. І вучым, у школах. Не сукамілі, пакуль не навуку, — бо што ж гэта за чалавек, калі не чытае!

Чаму ж ніхто не аздзіўляецца (або — мала хто), даведваючыся пра яго, хочаць, што той ужо тэатр не бачыў у тэатры? Прычынаў пакрысе да паўстаўных залаў, рункаў, развядзін, вострымі фразамі вончот Таганкі і Акмава адмахваюцца. А залы пустыя не толькі ў драмы, а часам і ў добрых тэатрах. І глядач пазыхае не толькі на спектаклі «Справа, якой ты служыш», але і на «Ягора Бульчова». Дарэчы, на першым вельмі пасрэдным спектаклі, пазыхае нават менш: там чужы адбаўляў славацка рэжысёрска-паставачнага «жаўбуляжу».

І зусім не пра тое, што патрэбны загошчыні-заказчы, які любімы шляхам рэстаўрацыянавае білеты. Іх і без таго няма, яны стараюцца, як умолю. А ўжэны! Пацкаласкі народка глядзяць «Антонія і Клеаўтра», а дацкальчынкі: «Наварства і каханне». Я аб тым, што патрэбны педагогі і бацькі, якія з дзіцячых гадоў выходзілі б у дзіцяці цікавацца да тэатра, вучылі б яго абзубы тэатра, фарміравалі б добрыя здырты густ.

У Магілёве тысячы і тысячы людзей жыццў напружаным працоўным жыццём. А сьцена — адна на ўвесь горад: і яна можа так многа сказаць чалавеку, навучыць, парадаваць. Мог бы навучыць, парадаваць, выклікаць харошую журбу і Ягор Бульчоў. Але... спатканне з ім адбываецца мала ў каго з магілёўскіх гледачоў. Шкада! Калі ў адзін дзень у пустой зале, калі на сьцене ідзе добры, сур'ёзны і патрэбны, людзям спектакль.

Ірына КЛІМАШЭўСКАЯ.

АРХІТЕКТУРА ЯК УБАЧЫЦЬ ПРАЕКТ «У НАТУРЫ»

Калі архітэктар распрацоўвае праект будынка ці ансамбля, ён робіць яго пачынаючы з перспектывы, аздабляе ле дэталі, эскісна расфарбоўвае, каб можна было бачыць, як будзе выглядаць будынак ці ансамбль «у натуре». Але папера папярэй і застаецца. Паслядзі мільёнаў далёка не заўсёды можна ўзяць сабе будучыя кватэры з той пачытай, якую дае макет. Ствароўчы манет, праекту надаюць аб'ём, янога пазбаўлены каршыны.

Макет — вельмі тонкая, філігранная работа: маленькія домікі, драбчым, чалавечкі. І нават дваццаціп'яцьрохвыя дамы на макеце — не вышэй за каробку з-пад запалак, вось і атрымаваецца, што чалавек, гледзячы на макет, быццам любячыца горадам з вышнім птушынага палату.

А між тым праекціроўшчыкам важна праверыць дакладнасць архітэктурнай задумкі да таго, як праект уасоблены «у натуре». А як «уважыць» у ліліпучыя вулічныя макеты і зірнуць на гэтыя домікі так, як мы гледзім на сапраўдных дамы?

Тры гады шукаў адказу на гэта пытанне беларускі архітэктар Анатоль Занеўскі. Яму памагаў Усевалад Лагуноўскі. І вось створаны спецыяльны прыбор для фатаграфавання макетаў. Гледзім на першы фотадымікі. Нават не верыцца, што знятыя на іх шырокім праспекты, прыгожыя плошчы, высачэжныя дамы — не вышэй двух-трох сантыметраў.

Прыбор, які заўсёда манетаскоп, вельмі протым, а каштуе ў гэты момант яшчэ за аналагічным замежным узорам. Карыстаючыся манетаскопам, можна рабіць здымкі праектаў у летнім пейзажы і ў зімовым, у влічым асвятленні і ў ранішнім. Можна праверыць некалькі варыянтаў забудовы і падарыць таную, якая найбольш адпавядае пэўнаму наміратнаму ландшафту. Можна, нарэшце, убачыць будынак або цэлы комплекс будынкаў з дэсцятай пунітаў, з якіх будзе глядзець на іх будучы жыхар.

Буйнейшыя тэарэтыкі і практыкі горадабудавання краіны зацікавіліся даследаваннем А. Занеўскага. Дырэктар Цэнтральнага навукова-даследчага інстытута тэорыі, гісторыі і перспектываў прааблём архітэктары СССР А. Іконнікаў мяркую, што вынікі работы А. Занеўскага

А. Занеўскі (злева) і У. Лагуноўскі ў архітэктурнай майстэрні.

могуць быць тэрмінова скарыстаны на практыцы і прынесуць відавочную карысць. Манетаскоп дапаможа скарачыць тэрмін праектавання і паліпшыць якасць забудовы.

С. ГУЛЯНЦ.

У ДЫПЛАМАНТАЎ ТЭАТРАЛЬНА-МАСТАЦКАГА

Сябеда ў Беларускім дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуте будучы абараняць дыпламыныя работы амаль сорака маладых мастакоў. Пра што расказваюць яны ў сваіх творах? Што іх хвалюе?

Людзям працы прысвечаныя сёва палотны жываліцы Л. Гічко («Токеры») і Г. Маўраў («Лесараспрацоўка»).

Графік М. Лашкоў аявае героіку працоўных будыні ў серыі літаграфій «Дзень». І. Волкава і В. Салкава робяць ілюстрацыі да «Рыбачкаў» Я. Коласа і «Трыццага паўнаці» К. Чорнага.

Прыяжосці роднага Мінска прысвечаны серыю акварэляў В. Шчыракоў.

Са сцен інстытута сьвета выйдзе шмат мастакоў прыкладнага і дэкаратывна-манументальнага жанраў. Дыпламанты-манументалісты В. Чычка і М. Клімаў, А. Зінчук і Р. Раманюк працуюць над афармленнем канкрэтных аб'ектаў. Афармляе клуб калгаса «Рассвет» Кірэўскага раёна. Робіцца манументальны рэльеф для сцены адміністрацыйнага будынка па вуліцы Мяснікова ў Мінску, вітраж для клубу будаўнікоў у Гомелі.

Разнастайныя тэмы і ў інтэр'ершчыцы. Над афармленнем экспазіцыі прамысловыя выставы працуюць Р. Клімін, І. Ігумніца і В. Салкава распрацоўвае Д. Можаў. Эскізы элементнаў інтэр'ера гасцініцы «Інтэрсты» робяць С. Салохін і В. Наўмаў.

Да крыніц нацыянальнага беларускага тэатра звярнуліся ў сваіх работах выпускнікі кафедры афармлення і медыялізацыя тэатра Г. Гаўрылава, В. Крывяцкі, А. Фаміна. Нацыянальны матывы знайшлі водгук і ў работах будучы мастацкі-керамікі І. Куртаў і В. Курчынкі і С. Лявчанке рытуальны кераміку для гасцініцы і рэстарана «Турэцкі». Э. Ліпніцкая працуе над керамічным тэма для гасцініцы «Мінск».

В. СІЛІЦКІ.

ЧЫТАЧЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

Народны паэз Беларусі лаўраўца Леніна і члена Цэнтральнага выканаўчага ўраду Беларусі ў вучнікі настаўніцкай Міханавічавой сярэдняй школы Мінскага раёна. Паэт, рэжысёр і аўтар сваіх асаблівых паэраў, працягчы ўраваць з паэры «Завесы з Лейніцы», падзвіжы іх у тэатры і атрычыянах, вечах, сустрач, слухалі б іх іх і даклады.

Істась рабочы машынабудавнічага заводу Іва Леніна выказалі слухноў думку, каб у дні адпачынку змяняць распрадак дэманстрацыі кінафільмаў у кінаатэатры. Але да гэтай каштоўнай прапановы амаль ніхто не прыслухаўся. Толькі з 16 гадзін адпачынення кінаатэатр «Мір» яшчэ пазней, у 18 гадзін — кінаатэатр «Перамога». Няма ранішніх сеансаў ў «Прадлетары». А тым часам — ці не дзевяць кіраўнікі кінаатэатраў скардзяцца, што цяжка выканаць план. Толькі адзін кінаатэатр «Таварыш» зрабіў вывад. Тут у выхадныя дні сеансы пачынаюцца ў 10 гадзін раніцы.

А. МАКАРАЎ.

БАБРУЙСК. СУБОТА — НЯДЗЕЛЯ

Нават з мікрараёнаў горада з'яўляюцца бабруйчане. І кінаатэатр пазыхава выконвае плавачны заданні.

Лета — час зялёных тэатраў і клубоў, час адкрытых сцэн і эстрадных плацоваў. Больш года назад сьвета Бабруйскага раёна і Цэнтральнага дэпартаў працоўных абмеркавала пытанне аб арганізацыі летняга адпачынку бабруйчан. Было прынята добрае рашэнне: пабудавач у скверы і парках горада летнія эстрады палюўні, арганізаваць філіялы чытальняў гарадскіх бібліятэк і г. д. На сесіі ішла размова аб выступленнях удзельнікаў мастацкай самадзейнасці, аб ішоўстве над кожнай палюўкай. Улічваючы, што ў суботу і ў нядзелю ў летнія дні тысячы бабруйчан адпачываюць на пляжы Бярэзінны, прадугледжвалася тут пабудавач клуб. Побач з пляжам ужо разросся вялікі сквер — чудовае месца для такога клубу.

Што ж зроблена за мінулы час, каб ажыццявіць гэтае рашэнне? Дзе ж эстрады палюўні, зялёныя тэатры, пляжны клуб? Толькі на паперы. У гарадскім аддзеле культуры палец аб палец не стукнулі, каб выканаць добрае рашэнне. У скверы каля пляжа пучэцца. У цэнтральных скверах можна толькі прасіцца, пасувацца. Па вечах літы нават не асвятляюцца.

А што робіцца ў дварах буйных жылых дамоў? У кожным жа можна зрабіць зялёны куток з лаўкамі, столікі для настольных гульняў, спартыўную пляцоўку. У адным са шматпавярховых жылых дамоў па Пучынінскай вуліцы жыхары нават зрабілі невялікую эстраду для выступленняў удзельнікаў мастацкай самадзейнасці, якія жыюць у гэтым доме. На нядзелю тут праводзіцца дваровыя фестывалі. А нешта ж падобнае можна было зрабіць і ў іншых дварах, толькі б уззялі за гэта дамоўны, домапраўніцтвы ды арганізавалі людзей.

У Бабруйскім горжылапраўленні гавораць:

— Па ініцыятыве нашых домапраўніцтваў у дварах шматкватэрных дамоў абудавана 60 дзіцячых пляцовак.

— А што зроблена для дарослых? Два ж выхадныя... — пытаюся я.

Аказваецца, нічога. Нават здыўляюцца: чаму да іх звартаюцца з такім пытаннем.

Пабываў я і ў гарадскім бюро турызму. І вось тут упершыню адчуў я нейкае задавальненне: слухачоў кіраўніца гэтага бюро Сіваволава. Бюро, сапраўды, многа зрабіла, каб перабудаваць работу. Зараз ужо па суботах і нядзелях выязджаюць на аўтобусах у Мінск і іншыя гарады рэспублікі, у Адаву, Кіеў, Маскву сотні бабруйчан.

Для аматараў бліжніх падарожжаў арганізацыя экскурсій на цэляходзе па Бярэзінне. У параднаўні з мінулы год, калі яшчэ не было двух выхадных, колькасць экскурсантаў

М. БАРЭЗІНСКІ.

ДЛЯ УСЕСАЮЗНАЙ МАСТАЦКАЙ ЛАТАРЭЎ

У МІНСКІМ мастацкім салон-магастыне, як мы паведамілі ўжо, з'яўляюцца выставы твораў, прызначаных для усесаюзнай мастацкай латарэі.

Навадзельнікі выставы з цікавасцю знаёмяцца з жываліцамі работамі — пейзажамі, мадэрнізмамі, з графікай і творамі дэкаратывна-прыкладнага мастацтва.

Працягваем увазе нашых чытачоў рэпрадуцыі некаторых з іх. Шмаліны прыбор «Пойнач» створаны мастаком У. Жокавым. Пейзаж «Зіма» напісаў жываліца А. Ігумніца. «Мая» В. Гітэўскага выкананы ў тэхніцы лака. Гэтыя работы, як і іншыя, на выставі не забаве стануць уласнасцю ўладальнікаў «часцінаў» латарэйных білетаў.

Навадзельнікі выставы з цікавасцю знаёмяцца з жываліцамі работамі — пейзажамі, мадэрнізмамі, з графікай і творамі дэкаратывна-прыкладнага мастацтва.

Працягваем увазе нашых чытачоў рэпрадуцыі некаторых з іх. Шмаліны прыбор «Пойнач» створаны мастаком У. Жокавым. Пейзаж «Зіма» напісаў жываліца А. Ігумніца. «Мая» В. Гітэўскага выкананы ў тэхніцы лака. Гэтыя работы, як і іншыя, на выставі не забаве стануць уласнасцю ўладальнікаў «часцінаў» латарэйных білетаў.

Навадзельнікі выставы з цікавасцю знаёмяцца з жываліцамі работамі — пейзажамі, мадэрнізмамі, з графікай і творамі дэкаратывна-прыкладнага мастацтва.

Працягваем увазе нашых чытачоў рэпрадуцыі некаторых з іх. Шмаліны прыбор «Пойнач» створаны мастаком У. Жокавым. Пейзаж «Зіма» напісаў жываліца А. Ігумніца. «Мая» В. Гітэўскага выкананы ў тэхніцы лака. Гэтыя работы, як і іншыя, на выставі не забаве стануць уласнасцю ўладальнікаў «часцінаў» латарэйных білетаў.

Сягон са адзначылі кіраўніцкі савет тэатра імя А. П. Чэхава «Па даўгу сумлення» і ўдзельнікі ўдзеліні ўжо развітаюцца ў думках з чароўнай Свіцязь.

ДУЖЭЮЦЬ КЛЫБЫ

ТВОРЫ УДЗЕЛЬНІКАУ СЕМІНАРА НА СВІЦЯЗІ

З АВАРШАЕ сваю работу семінар творчых моладзі. Яго ўдзельнікі ўжо развітаюцца ў думках з чароўнай Свіцязь.

Дні 27 і 28 мая былі аддадзеныя работам творчых семінараў. Яны сталі для ўдзельнікаў неад'яднаю часткаю іх творчага жыцця. Удзельнікі ўдзеліні ўжо развітаюцца ў думках з чароўнай Свіцязь.

Сяргей ЗАКОННІКАУ

СВІЦЯЗЬ

Вісць дажджы зліўня над кручай,
Маланкі рыб у чорных каранях,
Я цяга апускаю ў хвалі ружы,
І хвалі ўраж чымбаламі звінцы.

О, Свіцязь, Свіцязь — Любы
кут дзівоцаў,
Ты, як світанне, у лясак сініх,
Яшчэ не раз прыйду да гэтых
плёсаў

Адчы, што край мой вечны
і жыць.

Уладзімір БАБКОУ

РАЇНА

Зорка ўскоду ледзь-ледзь
Пачынае алегч.
Я іду за сляю,
На палі паглядзець.

На пшаніцы, жыты,
Што ўстае на ўвесь рост,
На загар іх густы,
Той, што жывець прынёс.

Не адзіна ў хаджы —
Тут вясёлка са мной,
Нібы мэрцаць яны,
Сімя выпадае ей.

Славамір ХАДАРОНАК

СЯННІК

Субота, Лыпае начні,
Мой бацька, радасна-радыма,
Заносіць у пакос сяннік,
Травы высохлыя нахны.

Салодкі пах усё гусцей.

Не трэба большага мне раю!
Я з галавою ў пасцель,
Нібы ў пахі стог, мыраю.

Рысуецца на шкле акон
Узор, (Мароз барэцца ка ночы),
Я засыпаю,
а праз сон
У лузе конікі стракомуць...

Мер'ян ДУКАС

ПНІ

Тут вочы хочацца заплюшчыць,
Куды навокал ні зірні —
Змялела, парадзела пушча —
І толькі пні,
І толькі пні.

О, колькі ворагаў-чужацаў
Было тут — паміж зярані,
Што пакідалі ля гасцінца
Сырыя пні,
Нямныя пні.

Але праз даўня апліні
Ідуць, ірвуцца з глыбіні
У неба новыя асіліні...
Какошчы пні,
Сімя пні.

Васіль ЖУКОВІЧ

ВЯТРАК

На ўзгорку ў полі, за сляю,
Дзе вецер дзі папалы,
Стаць з паломаным крылом
Стары забыты млын.

Нямала ўбачыў і пачуў
Ен на вясні сваім,
І я, прызначаю,
не хачу
Навек расцэпаць з ім.

Няхай стаць, няхай сюды

Скількі дзетару —
Яна пранімае праз гадзі
У далёкую пару,

З вяршыні сонечных гадоў
Ацэньце ўсё, як след:
І горкі, чорны хлеб дзядоў
І сённяшні наш хлеб.

Валерій МОСКАЛЕНКО

ПАРОМНІК

Он пробуждается с зарей...
Туман клубится над водою,
И кажется река литою
И в берег впаиваемы — паром.

Позвывая, он идет,
Большой, нескладный и
костистый.

На дальний берег он косится,
где с сеном воз огромный
ждет.

Позожий на богатыря,

натягивает трос, как лучины,
и золотого солнца пучки
дрожи в ладони, как стрела.

Лишь ночью звездной и густой
он, потромявывая целью,
как потоком, легко и цепко
паром швартует у мостков.

Он спит и видит наяву;
качается паром огромный,
и выгнувшийся трос паромный
похож на лука тетиву.

Леонид ДАЙНЕКА

НОВОГРУДОК

Этот мох, словно вечности
вдох, —
он вздыхает печально и долго,
Я пришел к тебе, замок
Миндога,
На скрещенье суровых дорог,

То ли крик, то ли плач, то ли
стон
Затанли валы крепостные.
Эти глыбы, как судьбы людские,
Что спрессованы прессом
времен.

Я стою у щербатой стены,
Я вбираю безмолвие это,
Словно сам я траектория эхо
Отгремевшего давно старини.

Пятро СУШКО

АДКРЫЦЦЕ

(ПАРОДЫЯ)
«Кханая!
Есть ноці ў шабелы...
М. Радзюковіч.

Кханая!
Чаму ты не ідзеш!
Барэ і распач,
і адчай,
і злосці.

Я ўважліва аднойчы паглядзеў
што ногі ў цябе бсць
ды зноў і зноў
я думаю ў цябе
у цябе душы!

НАПЯРЭДАДНІ ПЕРШАЙ СУСТРЭЧЫ

ЗАУТРА У МІНСКУ ПАЧЫНАЮЦА В'СТУПЛЕННІ КІШЫНЕУСКАГА РУСНАГА ДРАМАТЫЧНАГА ТЭАТРА ІМЯ А. П. ЧЭХАВА

Гэта будзе першая сустрачка гледачоў Беларусі з цікавым творчым калектывам, які быў створаны ў 1936 годзе ў Тырэспалі, тагачаснай сталіцы Малдаўскай ССР, а з саракагодагодка пражыў у Кішыневе. Сярод спектакляў яго імя вылучаюцца такія, як «Любоў Ярэмава» і «Платон Крэаты», «Пастэлы» на пачатку дэкадэ, «За тых, хто ў моры», «Рускае пытанне», «Сям'я», «У добры час», «Крамлёўскія кураты», і «Курчуха гісторыя»; створаныя ў саапрацоўцы з маскоўскімі драматургамі — «Плужнік у Малдавіі», «Калі спее вінаград», а таксама драму Аркадзя Маўзона «Асцэрожа» — «Мякішавы». Цікавыя былі і пастаўкі на гэтай сцэне класічных твораў.

Вось і ўсе, здаецца, што мы можам даведацца пра творчы шлях нашых гасцей з Малдавіі з «Этэрнальнай энцыклапедыі». Таму звяртаемся да галоўнага рэжысёра заслужанага дзеяча мастацтваў Тэатру АССР Ігара Сяргеевіча Пятроўскага з трынаццацігадовага стажу «Сэрца зашпываюць» і задаем звычайныя ў такіх выпадках пытанні.

Перш-наперш мушу паведаць, — гаворыць ён, — што сьледзіць малдаўскія гледачы будучы гасцінцы прымачы Беларускай акадэмічнай тэатр імя Янкі Купалы. Яго выступленні — буйная з'ява ў культурным жыцці нашай рэспублікі. Мы ведаем, што кулпачыцкі пакежыч на нашай зямлі натхненне і па-народнаму яркае мастацтва.

Драматычны тэатр імя Чэхава выправіўся ў падарожжы на Беларусь, як мы гэта называем, як аб'ёмным парадку. Наш калектыў добра усведамляе высокую адказнасць за свае выступленні перад такім публічным гледачом, якім з'яўляецца для нас мінацін тэатрал. Спадзяемся, што акцёры з Кішынева здолеюць прынесьці радасць сваім мастацтвам тым, хто ўжо сёння, як нам паведамілі, набылі білеты на першую прадстаўленні.

У нашай трупі плённа працуюць цікавыя мастакі: народная артыстка Савецкага Саюза Н. Масяльска, народная артыстка рэспублікі Ю. Сакалоў, Л. Шутава, заслужаныя П. Канчэпчук, Н. Праваўраў, Л. Цюрына, Н. Каменюк, В. Круглов, В. Нікалаев, акцёры М. Бабкіна, В. Бурхарт, Л. Хромава... Мабыць, пасля першых ужо сустрач гэтыя атоасамілаваць з публічным партызанам і майстарам пераўвядзення артыстаў у сямлі разнастайных роляў... — Ігар Сяргеевіч, афіша вашага калектыўа двоелі разнастайная. Ці можам мы гаварыць пра тое, што з'яўленне на ёй кожнай з назваў — справа навабудова?

— Але, безумоўна. Мы выбіраем з класікі і з сучаснай драматургіі такія п'есы, якія адпавядаюць

творчым магчымасцям артыстычнага калектыўа і вызначаюць ідэіна-мастацкі напрамак усёго жыцця тэатра. У розных спектаклях мы ікмірэе па-мастэцку даследавалі праблемы ўзаемаасцяў чалавека і грамадства. Хоць ён выкадуў у святло рампы на нашай сцэне — ці то героі-сучаснікі з маштабнай драмы «Па загалу сумлення», ці то персанажы бессмертных

«Трох сясцёр» Антона Паўлавіча Чэхава — іх пошукі і ўчынкі, роздум і ікмірэні набліжаюць гледачоў да разумення прызначэння чалавека і яго абавязку перад самім сабой і грамадствам. Вядома, у розных пастаўках гэта трактуецца па-рознаму. Тут усё залежыць ад нашага гаспадары — драматурга, які прывёлі ў Мінск Чэхава і Горкага, Шоу і Ільіча, Веру Панову, Леаніда Зорніна, Віктара Розава і Югенія Шарваці. Імяны, якія пра многае гавораць самі. Мы падыходзілі да п'ес, што ўжо моцно сцэнічную гісторыю і традыцыі выканання, з жаданнем «прачытаць» у іх тое новае, на што звяртае ўвагу мастака наш час (як кажуць, з лацінскай сэнніягэ дна). Наколькі нам удалося быць арыгінальнымі і беражлівымі ў сцэнічных інтэрпрэтацыях нашага рэпертуару, відаць, лепш за ўсё скажа глядач.

— Дзе назвы на вашай афішы зусім новыя для нас — «Па загалу сумлення» і «Марсельеза». Тут прозвішчы аўтараў трое і даўляюцца — савецкі аўтар Яўген Габрылючыч, кінарэжысёр Юлія Райзман, аўтар Ігар Сяргеевіч, пазі і драматург Пётра Дарьніна і Юрыя Кішынскага... Відаць, і на сцэне нас чакаюць некякі неспадзяваныя навінкі!

— Дазвольце мне пакуль што «захаваць тайну». Скажу толькі, што «Па загалу сумлення» і «Марсельеза», — спектаклі, якія ставіліся ў нашым тэатры, для нашай трупы. Тут мы адказваем літаральна за кожнае слова. Таму і адкрываем гэтыя п'есы, калі праблема, будзем рады, калі праблема, закрануць у іх, не пакінуць гледача абываемым, выклічуць спрэчку.

— Мінацін любяць спрачацца, якія будучы зацікаўленымі гледачамі.

— І гэта вельмі добра! — задаволенна ўсімкінае Ігар Сяргеевіч. — Напрыклад, я знаёмы з «Традыцыйным зборам» і «Варшаўскай мелодыяй» у мінскіх тэатрах. Шчыра кажуць, наш калектыў «чытае» гэтыя п'есы трохі інакш. Таму мы будзем весці сваё абсалювю заочную дыскусію з гэтымі пастаўкамі, пранепачуем чынашыкі Розава і Зорніна. На сустрачку з грамадствам горада, з моладзю, на прадпрыемствах і навуальных установах артысты тэатра імя Чэхава будучы чакаць ацэнкі сваёй работы. Таму мы прыехалі ў Мінск з добрым гаспадарым хваляніскам.

— Чакаць чаго? — задалося зусім мала — заўтра падыміцца з сцэны, і мінацін убачыць першую сапраўдную навінку летняга сезону, якую ім прапануе тэатр з Малдавіі, спектакль «Па загалу сумлення» Я. Габрылючыча, Ю. Райзмана і І. Пятроўскага.

Гутарку вёў Віктар ГЕНКІН.

НАРОДЖАНАЯ КАСТРЫЧЫЦКАМ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Першая руская рэвалюцыя стварыла прадумовы для росту Беларускай літаратуры, але толькі пэся Кастрычніцка паскоранае развіццё яе стала ўстойлівым, непарным працэсам, набыла ўсебаковы, разнастайны характар.

Каб стварыць нацыянальна развітую прозу і яе найважнейшае дасягненне — сучасны раман, міногім народам у мінулым спатрыбілі цэлыя стагоддзі. Беларуска літаратура за паўвека зробіла велізарны скачок у развіцці ўсіх сваёх жанраў і відаў тэрасціаў, у асабліваці прозы.

Беларускі раман — мастацкая з'ява нашага веку. Ен узнік і развіўся як этап сацыялістычнай рэвалюцыі. Эпоха, адкрытая Кастрычнікам, з'явілася і эпохай нараджэння Беларускага романа, што вельмі пад уплывам багацейшых традыцый класічнай і савецкага эпічнага мастацтва.

Такое надзвычай хуткае, імклівае літаратурнае развіццё стала магчымым толькі ва ўмовах сацыялізму, у выніку тых глыбокіх зменаў, якія адбыліся ў жыцці Беларускага народа і яго культуры. Цяпер, з вышэйшай пастагоддзі, прыйдзена пасля перамогі рэвалюцыі, у асабліваці яскравышо выдзяляюцца наватарская роля сацыялістычнага рэалізму ў пскеранні мастацкага прагрэсу Беларускага народа.

Паскоранае развіццё Беларускай літаратуры азначала разам з тым і інтэнсіўнае выкрэстанне мастацкага вопыту браціх народаў. Дружба і цеснае супрацоўніцтва сацыялістычных нацый, узбагачэнне і ўзаемаўзбагачэнне іх культуры, абмен эстэтычнымі каштоўнасцямі — усё гэта садзіла ідэянаму і эстэтычнаму ўмажненню нашай літаратуры, дапамагло ёй узяцца да мастацкай сталеці.

Паўвекавы шлях Беларускай савецкай літаратуры непарыўна звязаны з гераічнай гісторыяй народа, з велічым перамогамі сацыялізму ў нашай краіне, з барацьбой савецкіх людзей за п'ядовую камуністычнага грамадства. Новы, асве-

лены сацыялістычным ідэалам погляд на жыццё, на прызначэнне чалавека, на мінулае, сучаснае і будучае народа, новае асэнсаванне нацыянальнай праблемы, сцярдэжнае адзіства Радзімы і рэвалюцыі — усё гэтага наватарскія рысы Беларускай савецкай літаратуры выявіліся ўжо ў 20-я гады.

На першапачатковым этапе Беларуска савецка літаратура насліла пераважна рамантычны характар. Але гэта была рамантыка зусім новай якасці, асветленае рэалісмацо сацыялістычнага ідэалу; рамантыка маладога свету, невычэрпных сіл, смелых ікмірэняў да расувай перабудовы жыцця; рамантыка мары стварыць царства Камуны на зямлі.

Літаратура была захопленая неагляднымі прасторами новага. Яна «штурвала» неба; з вышынё, адкрытых рэвалюцыяй, выкрывала змрочнае, па-чварнае мінулае, праціскавала яму той, яшчэ делька не пазаны, але прывіраць, поўны святлоу прыгажосці свет.

Для таго, каб зразумець сваёасабліваець рамантычнай савецкай літаратуры першых паслярэвалюцыі гадоў, трэба адчыць тую эпоху, яе запэтрабаванні, дэталі. Гэта быў час велізарнага ўзлёту рэвалюцыяна думкі, навінаў іх з'яўлення ў ўсёй сферах жыцця і грамадскай свядомасці. Прышлі першыя, калі пераможны народ абвясціў сваё права на культуру, на найважнейшую эксплуатацыю і сам пачаў стварыць новае мастацтва. Літаратура цяпер, як ніколі раней, павінна была дакрануцца народнага гунту і стаць непасрэднай выражэнняй ікмірэняў рэвалюцыянага пралетарыята, яго голасам, яго вобразным усабалемам. Рамантычнае святадучэнне было тым павяртам, якім дыхалі абуджаныя рэвалюцыяна народныя масы, і зусім натуральна, што яно стала формай эстэтычнай свядомасці гэтых грамадскіх сіл.

Адчынаючы нашу пазію першых гадоў пасля рэвалюцыі (і не толькі пазію), мы нярэдка пракаем яе за плакатнасць, за схематызм, за перавагу агульнага над індывідуальным, за адсутнасць чэпаўра-індывдуальнага раскрыцця лірычнага характару, глыбокай аналітычнай думкі. Што ж, усё гэтыя прыкрасі маюць пэўную падста-

ву, але іх трэба зразумець, што інакш літаратура тады і быць не магла. На які гістарычны вопыт магла яна абірацца? На вопыт гераікі сацыялістычнай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. Толькі гэты вопыт мог напоўніць яе рэальным зместам. Новае, савецкае грамадства вельмі такім нараджалася. Ці ж магла літаратура ў такіх умовах аналітычна паглыбіцца ў духоўны свет чалавека, дзеяча рэвалюцыі, захопленнага пафасам стварэння новага? Вядома, не магла. Яна ікмінулае зразумець веліч і маштабнасць таго, што адбылося. Яна спадзіла рамантыку вышынё, на якую ўзялася чалавечтва ў выніку перамогі сацыялістычнай рэвалюцыі, адлюстравала гераіку мас, упершыню паглядзела на жыццё вачыма пераможшага ў рэвалюцыі народа.

У гэтым перыядзе ўсё і заключавалася наватарскае змяненне літаратуры 20-х гадоў. І таму яна называецца застанецца ў паміж наступных пакаленняў як адзін з яркіх этапав у гісторыі новага, сацыялістычнага мастацтва.

Развіццё савецкай літаратуры — адзіны непарыўны працэс. Усе этапы яе цесна звязаны паміж сабой агульнасцю творчага метадру і светапогляду, пераамясціна мастацкіх традыцый. Калі ў першыя паслярэвалюцыі гады літаратура адкрыла новае чалавеча рамантычна (маецца на ўвазе асноўны напрамак не развіцця), то пачынаюцца з сярэдзіны 20-х гадоў яна ікмінулае паказваць яго пераважна рэалістычнымі сродкамі.

Тэраічныя справы даваенных гадоў, вельмі дасяжэнні савецкіх людзей, якія першымі прыступілі да будавання новага грамадства, — усё што было яркімі жыццязварнальнага пафасу нашай літаратуры 30-х гадоў, усё што жыла і рухалася наперад эстэтычна думку і таму з поўным правам мы можам назваць літаратуру гэтага часу пераамясцінальнай працэс сацыялістычнага пераўвядзення свету. Узаемаўплывы яшчэ не крануць мастацтвам плесці народнага жыцця, даследуючы сацыяльна і маральныя вытокі паводзін людзей, яна змагла паглыбіць сваё гістарычна, сваю канцэпцыю чалавека і ўпершыню паказваць прыклады аналітычнага прынянення ў складаную дыялектыку ўзаемаадносін падаў і характэрнаў. Теоры Я. Купалы і Я. Коласа, раманы К. Чорнага, М. Зарэчскага, П. Галавача, Э. Самуіляна, п'есы К. Крапіва, апавяданні М. Лынькова, Я. Скрыгана, вершы і пэзы А. Куляшова, П. Броўкі, П. Глебкі паказваюць, наколькі ўзабагачылі рэалістычныя прынцыпы нашай літаратуры 30-х гадоў.

Далейшае развіццё гэтых прынцыпы атрымалі ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны, калі Беларуска літаратура адрэдала на новае эпічнае эпічнае традыцыі народе і ўзяла на ступень самага высокага мастацтва пэтрыятызм савецкага чалавека, яго барацьбу за свабоду і ішчасце Радзімы. Імяна цяпер з асабліва сілай раскрыліся высокі ідэяны і эстэтычныя якасці Беларускай пазіі, і мужны голас не пачула ўся краіна, увесь свет. Першыя творы Янкі Купалы і Якуба Коласа, вершы і пэзы Аркадзя Куляшова, лірыка Пётруся Броўкі, Максіма Танка, Пятра Глебкі, П'ямена Панчанкі ваенных гадоў — гэта яркі, хваляючы пэтычны лэтыіс гераічнай барацьбы народа-пераможцы, лэтыіс, у якім раскрыты сіла, веліч і кэрства народнай душы.

Суваснае Беларуска літаратура прыняла як эстэту лепшыя ідэяна-мастацкія набыткі пісьменнікаў пераэраічных пэрыядаў і паспяхова развіла іх рэвалюцыяна традыцыі, ідэі партыйнасці і глыбокай народнасці сацыялістычнага мастацтва. Час, які прайшоў пасля XX з'езда КПСС, вельмі плённа адбуў на яе развіцці.

Можна сказаць, самае важнае дасягненне нашай сучаснай літаратуры, дасягненне, якое становіцца яе ўстойлівай традыцыяй, — гэта адчуванне складанасці жыцця, ікмірэняе зглянуць у яго глыбіню, пазначыць жыццё ў шырокай гістарычнай плыні, паказаць духоўны свет чалавека ва ўсіх яго вымярэннях, адчыніць у ім новыя грані. Гэта вельмі важнае рыса метадру сацыялістычнага рэалізму асабліва поўна раскрылася цяпер, і праз гэта гістарычны погляд літаратуры стаў больш острым, больш праніклівым, паглыбіўся яе псіхалогізм, узабагачыўся яе пазнавальныя якасці.

30-гадовы вопыт развіцця Беларускай савецкай літаратуры мае не толькі нацыянальнае, але і больш шырокае, інтэрнацыянальнае значэнне — яна паказваў народам той шлях, які адкрыла сацыялістычная рэвалюцыя для іх нацыянальнага адраджэння і самавызначэння іх культуры.

М. Горкі лічыў да Кастрычніцка назваў маладоў Беларуска літаратуру, якая тады толькі выходзіла на авансцену гісторыі, цікавай з'явай часу, вартай увагі і падтрымкі. Перадаваў руска дэмакратыя высока ацніла творчасць Янкі Купалы і Якуба Коласа за тое, што іх мастацкі рэалізм спалучаецца з шырокім веданнем сацыяльных і пэтычных ідэалаў будучага іх радзімы. Максім Багдановіч, дамаючы аб лёсе Беларуска літаратуры, у 1913 годзе пісаў: «Не толькі наша-

му народу, але і светвай культуры нясе яна свой дар».

І ўсё ж знаходзіліся апэраторы, якія свяджалі, што ў Беларуска літаратуры няма будучыні, што бышчым бы — на той «простанароднай гаворцы, на якой шпурць Я. Купала і Я. Колас, не магла стварыць сапраўдных каштоўнасцей».

Кастрычніцкая рэвалюцыя канчаткова адвергла гэтыя «прагнозы», паказала іх поўную беспадставаннасць. Яна не толькі адрэдала і развіла на новай, сацыялістычнай аснове літаратурныя традыцыі нашага народа, але і далучыла Беларуска мастацкае слова да эстэтычных багаццяў усёго прагрэсіўнага чалавечтва.

Ва ўмовах савецкага ладу Беларуска літаратура стала літаратурай сацыялістычна развітай нацыі, пераўвядлася ў велькую культурную сілу, немалегра паширылася яе гістарычны і тэматычны дыяпазон, узраслі маштабы яе ўплыву на чытача.

Творы Беларуска пісьменнікаў цяпер чытаюць не толькі ты, хто валодае Беларускай мовай. Беларуска літаратура пераішла межы нашай Радзімы і з'явілася чытана ва ўсім свеце. Праз пераклады твораў многіх пісьменнікаў старажыта і маладога пакаленняў на рускую мову і мовы сацыялістычных нацый Беларуска літаратура ўважліва ў духоўны свет іных народаў. З другога боку, беларусы на сваёй роднай мове пазнаёміліся з шэдэўрамі рускай і сусветнай класікі. На сваёй роднай мове нам сталі даступны Шэкспір, Байрон, Гёте, Гайнэ, Шылер, Пушкін, Л. Талстой, Горкі, Мікеланджэлі, Славаці і многія інашы выдатныя майстры мастацкага слова. Усё гэта садзіла ідэяналу росту міжнароднага аўтарытату Беларускай савецкай літаратуры, умацаванне яе творчых сувязей з літаратурам свету.

Кастрычнічкі — вэлікі сцяг нашай літаратуры, яе баявае паходзіна. Усё сваёе лепшае, самае выдатнае ў літаратурнай спадчыне Беларускага народа — чым ён не праву можа гаварыцца стварана п'яд у адзінстве гуманістычна і ідэа сацыялістычнай рэвалюцыі і савецкага грамадства.

Сёння, як і 50 год назад, свет Кастрычніцка вяртае нашу літаратуру, паказваючы ёй шлях да жаданай мэты — камуністычнай будучыні чалавечтва.

А ўчора, пры выкананні службовых абавязкаў, згінучы абласны палітчыні інспектар — мой сябра, Прысецін сказаў, што забіў бракаверна, што вярнуўся не ў ласяна, а ў чалавечна, які акцінучы зламчыцу.

Следзіць, калі разб'раў дакументы забітага, ніяк не мог зразумець, дзеяч чаго ў службовым пасведчанні лічыў пажыццёвы ад часу фотаздымак маленіка чалавек у чорнай шубцы стаіць, абнаўшы калматага белага сабаку.

Мужчына таронкім, дакладным рухам ускінуў стрэльбу да пляча... Сабака ўздыгнуў, навалі апусціўся на снег: галава яго была павернута ў бок малаго.

Мужчына закінуў стрэльбу за плечы, не гледзячы ні на малаго, ні на сабаку, пайшоў назад па сваіх лямітах слядах. Са стрэльбы лічыць тоненька віўся сівы дымок.

Малому хочацца ведаць, што будзе з Пушковым пасля таго як яго застрэліць. Ен, відаць, уткінае носам у снег, выцінае лапы і будзе ляжаць, як пакуль не

